

plicitatem, & synceritatem demonstrant, & ubique evulgant disertissimo testimonio. Lanca est perfolsum, & discissum Christi Martyrum Principis pectus; cor suum, si non digito, capite tamen ad id inclinato ostendit: Quorum hæc, o bone JESU? Porro ut divini amoris in eo flammigerantis simplicitas, & synceritas exprimerentur, omniumque essent perviae obtutui. Sic Bernardus effatur dulcissime Tract. de Paflio. Domini, seu de Vite c. 3.

Christi vulnera.

S. Bernard.

LXX.
Can. 2. 5.
Phi. Car.

Tertull.

S. Bernard.

Christi, & Martyrum vulnera quæ chryſtalline fenestra amoris.

P. Del Rio.

Hæc igitur, si ad Christi, & Martyrum vulnera referantur, dicendum, tot patere in illis fenestras chryſtallinas, & pellucidas, vel ex flammigerantibus carbunculis purpureis, quot vulnera, quæ ardenti amoris radios recipiunt, & transmittunt ad omnium oculos; ut constet de tam succensa dilectionis in corde ipsorum residentis simplicitate, & synceritate.

949 Quo forsan respexit Isaia c. 54. 12. Ilt. 54. 12. ubi de Ecclesia in mediis persecutionum fluctibus vehementer exagitata, deque egregia ipsius gloria ac tranquillitate inde extirra, quam sub nobilis ædificii allegoria demonstrat. Inter alia, ei promittit propugnacula è jaspide constructa, & latè radiancia, nec non portas è pretioso cælatoque lapide: *Ponam jaspidem propugnacula tua: & portas tuas in lapides sculptos.* Hebraicè pro propugnacula est vox *simoth à fenes cum sex punctis, id est, sol.* Pagninus vertit: *ponam fenestras tuas.* Pro jaspide est Hebraicè *chad-bod;* quod putant aliqui genus esse bituminis pellucidi, alias *succinum fulvi coloris, vulgo dicitur amber.* Nonnulli existimant esse *carbunculum;* aliis *rubinum;* aliis *unionem,* sive *margaritam;* aliis *chryſtallum,* ut Symmachus: quidam *adamantem:* ut videtur apud Pagninum. Et quidem Vulgatus jaspidem posuit pro gemma pretiosissima purpurea chryſtallina, opaca, translucida: *five pyropus illa sit igneo colore rubens, ut aliqui volunt, five quævis alia gemma ex transparentibus, & purpureis, vel etiam chryſtallus candicans, & pellucida.* Illud extra dubitationem esse debet, loqui Isaiae de fenestræ vitreis seu chryſtallinis; quas cum radii solis penetrarent, intrinsecus magnam pulchritudinem ostendebant. Hinc R. Abrah. R. Abrah. ham vertit: *Faciam fenestras tuas vitreas.* Noster Mariana ex Hebræo; *Ponam carbunculum, five chryſtallum fenestras tuas;* id est faciam eas ex iis lapidibus. Nec fenestras solùm, sed portas etiam fabricandas predictis ex similibus lapidibus; nam in illis: *Et portas tuas in lapides sculptos, seu lapides sculptos in portas tuas;* multi vertunt, *lapides carbunculos;* aliis *lapides ignis;* id est, splendentes ut ignis; ut *rubinos.* LXX. & portas tuas lapides chryſtalli.

950 Rogo igitur, in quos hæc satiūs, & expressius cadunt, quām in Ecclesiæ Martyres divinissimos? Illi omnino sunt propugnacula, & propugnatores Christianæ religionis, qui corpora telis hostilibus generosè obiecere laceranda, discrucianta. Illi portæ sunt, quia per illos in Ecclesiam plurimi introduci, introducenturque. Illi fenestrae sunt vitreæ, chryſtallinæ; *five ex pellucidis carbunculis, rubinis, pyropis, vel aliis translucidis, purpureis, & ignitis lapillis constructæ.* Illi januae sunt ex eadem pellucida materia ædificatae. Illi, inquam, transparentes lapides sunt, non quidem rudes, aut impoliti; sed sculpti, cælati; *lapides sculpturae* (ut vertit Symmachus) *lapides perforationis, seu terebrationis,* ut effert Aqüila. Nonne cernis Martyrum corpora vulneribus, & plagiis referta, perfossa, & aperta? Enibi cælaturas, sculpturas pellucidarum gemmarum ad suum exemplar eformatarum, ad Christi nempè exemplar, qui pretiosus lapis vocatur *calatus à Deo.* Zacha. 3. 9. Zac. 3. 9. *Ecce ego cælabo sculpturam ejus.* Hebraicè,

aperiam

Arabi.

aperiam aperturam ejus. Syrus, & Arabicus Antiochenus; *Ecce ego aperiam portas ejus.* Quot enim Martyres ad Christi imitationem vulnera exceperunt, tot certè patent fenestrae, & portæ ex lapidibus transparentibus, perspicuis, chryſtallinis, sive purpureis, & ignitis, cælati, & excavatis confractæ, per quas præstantissimam suam in Christum dilectionem intus latenter ostendunt, & effundunt; demonstrantque amoris synceritatem; juxta illud: *Cernis ut in toto corpore sculptus amor?* Amori enim tam eximio, tamque vehementer in illorum animis succenso, opus fuit tot talibusque aperturis, ut se proderet, ut per illas scateret: Martyribus vero ipsis vi amoris maxima correptis, commodum incendi sui levamentum extitere tot aperturæ, veluti spiracula flammam, & astus.

Confite

ubique Mart

yrum ami

citia.

ad Rom. 8.

S. August.

Longè abesse

putatur Deus

locu

sui dī

vexantur.

Pf. 9.

S. Basili

Can. 5. 6.

Denique in corde, illa erat inscriptio, longè, & proprie; ut constans ubique amicitia portenderetur. Talis perflit Martyrum erga Deum dilectio. Unde Paulus ad Rom. 8. *Quis nos separabit à charitate Christi?* Quod sic premit Augustinus lib. 1. de Mori. Ecc. cap. 11. *Quis me locus ab ejus charitate divellet, qui non ubique totus eset, siullo continetur loco?* Certe, tunc prope Martyribus adesse videtur Christus, cum prosperè illis resuscitent; tunc vero longè ab eis recedisse, cum premuntur adversis, a carnificibus tunduntur, lacerantur, divexantur, discruciantur. Unde Pf. 9. *Ut quid Domine recessisti longè, despicias in opportunitatibus, in tribulatione?* Ubi S. Basilius: *Logitur ista Propheta in persona tribulatorum.* Is est tamen Martyrum amor, ut tunc maximè potentior, & fortior prodatur, cum Deus ab illis discessisse putatur subiectus Tyrannorum crudelitati. Subduxerat se fide Sponsus ab Sponso quasi aliò declinans, & longè discedens: *At ille declinaverat, atque transferat.* Canti. 5. 6. Nonne Sponsus ardentius amabat, constanter vocaverat, identidem inclamaverat, & ad se attrahere tentaverat diversimodè Sponsam? Nonne ipse ubique præfississimus est? Cur nunc tandem ab illa discedit accensa jam amoris flammis? Quinam, quæsto, digressus ille festinatus, & subitanea absentia? Egregie Justus erga Deum.

Orgeli. Episco. In hoc quasi declinavit, atque Orgeli transvit, cum me persequentibus tradidit, & iniquis; & ut in meum corpus defavirent, ipse permisit. Quid vero tunc Spona, quæ longè abesse putabatur ab sponso? Num inopinato hoc dilecti discessu ab amore ejus ipsa discessit? Anne astus, & ardor charitatis, quo erat correpta, refixit, vel saltem intepescuit? Minime gentium; quin potius ferbuit magis, & exæstuavit vehementius. Amoris enim impatiens egreditur domo, Sponsi nomen saepius inclamans per vicos, & plateas incertis errans vestigis, nocturno tempore. Dum vero illa illum querit impensis magno animi angore, & ardore; incidit in vigiles, qui custodiunt Civitatem; Percusserunt me, & vulneraverunt me, tule- Can. 5. 7; rum pallium meum. Quod Orgelitanus ita Origeli. interpretatur: *Supplicii in corpore meo de- bacchati sunt, & onerantes vinculis, in carcerebus concluserunt: prolongantes exquisitis cruciatibus vitam, ne faciliter ab illatis panis exui possem.* Planè hoc nihil esse aliud dixeris, quam sponsum ab Sponso longius discedere; vel potius fingere se longius discessisse. Adhuc tamen hisce adversis, tamque longo sponsi discessu, exæstuabat magis magisque ad unum dilectum toto inhians animo: unde non curans quod percussa à custodibus fit, & ludibrio habita; ad filias Jerusalēm animum, vocemque convertit, dicens: *Adju- Can. 5. 8; ros, filie Jerusalēm, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore langueo.* Ubi satis concinè, & ad rem nostram opportunè Justus Orgelitanus: *Sanctos quoque conjurat, si per istas tribulationes, ad ipsum, contempnā vitā mundi, perveniant; ut inserviant Ecclesiam in his persecutionibus constitutam, ineffabili circa Deum dilectione frumentum, nec tanis, & tam horrendis angustiis ullo modo frigescantem.* Enibi ex his, quam validus extiterit Martyrum erga Deum amor; quam constans illorum amicitia, longè & proprie: non solum perflante familiari præfissimi Dei congregatu, ac cælesti suavitate; verum etiam subtrahente se se, & quasi longissimè discedente. Satis hæc, sed nunquam satis, de eximia Martyrum Charitate erga Deum.

PARS TERTIA LIB. III.

De Virtutibus Martyrum Cardinalibus speciatim.

D E

M A R T Y R U M

Prudentia.

Polyb.

952 Polylb. tam perspicacem fuisse Romanorum prudentiam assertit, ut eorum meditationes *acies sine sanguine;* *acies autem, & conflictus, meditationes cum sanguine,* possent appellari. Id jure potiore debet de Martyribus predicari: quorum prudentia ea fuit, ut illorum meditationes ve-

P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

Z 2 CAPUT.

rè extiterint primò *acies sine sanguine;* deinde in ipso martyri confictu *meditationes cum sanguine:* quandoquidem præeunte directrice Prudentia, ex rationis præscripto omnia sagacissime explorabant, & ad optatum dirigebant martyri finem; in quo certè Prudentia ipsa inter cruciamenta immanissima, & ebullientes crux rivulos, præerat uti purpurata Regina, eminebat uti rubinus in anulo, collucebat uti Sol in mundo. Est enim prudentia, ut fert communis Theologorum definitio, *Virtus intellectus, qua in quovis negotio occurrente, novimus quid honestum sit, quid turpe.* De qua S. Thomas 1. 2. q. 57. & 2. 2. q. 47.

C A P U T I.

Martyrum Prudentia serpentina est, scientia Sanctorum, sal sacrificii, turris Libani.

953 *In primis cumulatè à Martyribus adim-
pletum video illud servatoris monitum,
quo infigne exquiritæ ac pīe prudentiæ ge-
nus commendatur Matth. 10. 16. *Ecce ego
mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote
ergo prudentes sicut serpentes, & simplices
sicut columba.* Atqui, cùm Christus monet
Martyres esse prudentes sicut serpentes, illud
unum urget, inculcat, ut in primis Deum, &
salutem animi in omnibus intueantur, atque
ad illam vota, confilia, & actionum omnium
gestionem dirigant, adeò generosè, ut im-
maniissima potius tormenta, & mortem ipsa
oppere, Deo propitio, velint, & re ipsa
excipiant, quām, irato, vivere, & omni-
fui seculi voluptate, & honore. Quod in
Ecclesiæ Martyribus nimiope r̄espendet;
quos ea propter bonos serpentes appellat S.
Ambrosius Serm. 6. in Psal. 118. Ea enim est
serpentes prudentia, ut totum faxo, baculo,
vel gladio objectet corpus pro tuendo, &
defendendo capite, in quo vita, & salus sunt
posita. Hinc S. Isidor. Pelusior lib. 1. Epist.
126. *Dominus nos prudentes, ut serpentes esse
jubet; sic nempe ut caput nostrum, hoc est fidem
in Christum, in omni tentatione servemus.* E-
tenim quibuscumque adversis casibus ac plagiis
serpens prematur, incolume, atque illæsum capi-
tū servat. Similiter S. Epiphanius lib. 1. con-
tra Haereses. 37. & alii, quos retuli lib. 1. cap.
12. à n. 298. Sat hæc, ut videas, exquiritæ,
ac pīe prudentiæ esse proprium, ut preda,
& opes, & supellestilla pretiosæ, atque adeò
corpus ipsum damnis & periculis obiciat, ne
perdat caput, Christum nimirum, Christia-
namve fidem.*

954 Insigni hoc prudentiæ genere excellente
Martyres, quis neget? Ita firmiter Deo
adhæsere, atque cum eo sunt conjuncti, ut
pro retinenda illius fide, dira quāque per-
tulerint animosè. Vitam potius cum sanguine
profundere, quām Christi temerare fidem,
maluerunt, præstantissimam certè illu-
strati, ductique prudentiæ. Summa enim
prudentiæ in eo est, quod sciat quis renun-
ciare mundanis, & pro divinis, & cælestibus
cætera omnia, vitam etiam ipsam, contem-
nere, & cuivis obiciere discrimini. Effeci in
Gen. 3. 15. Proludio cap. 2. illa Genesis verba cap. 3.
15. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem;* & semen tuum, & semen illius: ipsa conteret
caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus:
vel ut Hebraicè habetur; *Et tu conteres, seu
percutes calcaneum ejus;* ad Ecclesiæ triumphos
spectare, quos tulit, media suorum
Martyrum perpessione, de Stygio Dracone.
De quo id habes in eo cap. v. 1. Sed & ser-
pens erat callidior cunctis animalibus terre.
LXX. vertunt; erat prudentissimus, maligna
quidem, & veterotoriæ astutia, quia in eo po-
pita ejus prudentia fuit, ut infidietur, &
venenum infunderet. Hoc larvatus callidissimo
ac prudentissimo capite Lucifer Sty-
giorum omnium scientissimus, prudentissi-
musque suā usus adversus primos Paren-
tes astutia, & prudentiā falsā, fucatā, & ve-

*Antiquus
serpens ma-
lignebrudens
superatus
pia Marti-
rum pruden-
tia.*

955 Verè est Martyrum vox illa Psa. 118. 98.
98. *Super inimicos meos prudentem me fecisti
mandato tuo: quia in eternum mibi est. Gra-
cè est, sapere, vel intelligere me fecisti manda-
tuum tuum: vel in mandato tuo. Hebraicè, man-
data tua. Fatetur Christi Martyr illa suā pru-
dentia, sapientiæ, & intelligentiæ à Deo infusa-
sā, longè superasse serpenti antiqui, & Tyr-
rannorum prudentiam: cùm enim illi dimo-
vere à Christiana religione Martyres sancti-
fimos contendant, nitanturque acerbissi-
mis in illos irrogatis tormentis, & morte
ipsa; Martyres tamen hæc irridentes, sua
corpora horrificæ cruciamentorum irroga-
tioni exponunt, ne animi salus aliquo mo-
do periclitetur. Ita S. Basilius ad illa Da-
vidis verba opportunè. *Ampliorem mihi
scientiam, quām inimicis, es largitus.* Qua
propter illi me occidere satagunt, ego vero ne
ultionem quidem de illis sumere sustineo. Ec-
clesiae hostes fraude, dolo, astu, arte, maligna-
que*

Mat. 10. 16.

*Boni ser-
pentes
Martyres.**S. Ambr.**In quo appa-
ret serpentes
prudentia.
S. Isidor.**Serpentini
prudentiā
excellere
Martyres.*

Gen. 3. 15.

*Antiquus
serpens ma-
lignebrudens
superatus
pia Marti-
rum pruden-
tia.*

Psal. 118. 98.

*Exquisiti-
ma Marti-
rum pru-
dentia.*

Da. S. Basil.

Prudentia. Cap. I.

que prudentia, & consilio sibi valere viden-
tur; atque his machinis instruti, vitæ atque
commodis iustorum mille tendunt insi-
dias; illi verò cælesti prudentiæ edocti, quæ
ipſis provenit ex afflida legis practicæ com-
mentatione, uſuque, neque quidquam nisi
ex mandatorum divinorum aggrediens præ-
scripto, nihil eos verentur, superiores eva-
dunt superiori Christianæ prudentiæ luce
irradiati. Acedit S. Ambros. Serm. 13. in il-
lum Psalmum, ubi per inimicos intelligit Ju-
dæos impugnatores fidei, & veritatis inimi-
cos; quos Martyres prudentiæ, & intelligenti-
æ suā superarunt; dum non sanguine pe-
cudum domos, & postes suis illuminat, sed
sanguine agni immaculati Jesu Christi in
Crucis ara immolati, sua ora purpurisant,
& corpora Sacramento Dominicæ Crucis con-
secrant, Christum crucifixum coram fidei
hostibus confitentes, & pro hac confessione
tormenta, & necem oppotentes: accipe ejus
verba; *Nobis proficit omne mysterium, qui ab-
horre credimus à gratia spirituali, ut habi-
tationes nostras sanguine pecudis cruentemus,*
*ora nostra cruore tingamus; sed corpora no-
stra sacramento Crucis Dominicæ consecra-
mus, & confessione mortis Domini nostri Je-
su Christi sanctificemus oris eloqua.* Ecce
quām eximia sit Martyrum prudentia longè
superans Luciferi, & Tyrannorum callidi-
tatem. Lege S. Bonav. in Dieta salutis titu-
lo 5. cap. 5.

Scientia Sanctorum.

956 *S* Olet frequenter in Litteris inspiratis,
& à SS. Patribus Christiana Prudentia
nuncupari, Scientia Sanctorum. Proveb. 9.
10. *Scientia Sanctorum prudentia.* Scientia
nempe (ur obseruat ibi Lyra) non specula-
tiva, sed practica; & operatrix, præstare suau-
dens ea, qua docet, ac præcipit: virtus qui-
dem, quæ alias moderatur ac regit, sanctos,
ac pios homines, perficientes. Quò venit in-
spectanda scala illa Jacobea magnis, & ar-
canis mysteriis involuta. Genes. 28. Ad Cru-
cem, & ad Christum crucifixum inferius re-
fero secutus SS. Ecclesiæ proceres: beatissi-
mos verò Angelos, fidei Martyres eis au-
tumo, ut qui præ aliis viam Crucis arcam
ingressi, Christum sequuntur è Cruce pen-
denter, & mortuum, suum ipsi cruentem, &
vitam profundentes, ad Christi exemplum,
pro Christiana religione. Ut verò demon-
stretur, hoc à Martyribus præstum magnâ
utique & admirandâ prudentiæ, in summa
scala parte spectabatur Numen divinum
evocans eos à terris, atque ad se attollens:
ipſi verò ascendere, & descendere dicuntur
quasi indagantes vias & media ad Deum
finem suum fine errore pervenienti; ac de-
num opportunissima quāque feligentes me-
dia, devitantesque negotio salutis contra-
ria, Christum sequuntur crucifixum per il-
lustrissimam cum Christi passione, & mor-
te configurationem. Hanc exquisitæ pru-
dentiae lucem communicavit Deus Jacob,
dum mirificam illam ostendit scalam, &
Martyres objecit Christianæ vitæ duces, &
cælestis prudentiæ signiferos. Unde Salomon
Sapi. 10. 10. *Ostendit illi regnum Dei, & de-
dit illi scientiam sanctorum, honestavit illum in
laboribus, & complevit labores illius.* Sermo
P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

Gen. 28.

*Martyrum
prudentia
præmonstra-
ta Jacobo in
scala.*

Cap. 10.

*Christiana
prudentia
ad gradibus
scalam fabri-
carunt, & alii sa-
bricata.*
S. Justini.

958 *N* On ignoro, si res ad vivum reseetur, *Prudentia*,
martyrio non esse arrogandam ve-
ram, ac propriam sacrificii rationem, quia
deest persona ad id manus divina, vel pu-
blica auctoritate delecta: nihilominus tamen
martyrium bono quadam sensu appellatur ab
Ecclesiæ Patribus, & in Scriptura sacra sacri-
ficium: cùm suapte natura ad Dei cultum re-
feratur, cui gratissima est illa Martyrum immo-
latio, & oblatione interna, qua per patientiam
se offerunt Deo, & cuius ignis est externa
immolatio. Cùm hæc ita sint, Martyrum pru-
dentiam appello *salem sacrificii*, id est, martyrii,
quod est prudentiæ ipsa, velut sale condi-
tum. Quò venit premendum illud Dei
præceptum Leviti. 2. 13. *Quid quid obtule-
ris sacrificii, sale condies, nec auferes sal fa-
deris Dei tui de sacrificio tuo.* In omni obla-
tione tua offeres sal. In omni certè sacrificio-
rum genere erat sal adhibendus, sive ex rebus
animatis fieret, sive ex inanimatis. Unde mun-
di magister Marci 9. 48. *Omnis victimæ sale
salietur.* Quorū, rogo, in sacrificiis sal?
Cur sine sale grata Deo esse non poterant?
Planè sal honoratum esse Christianæ pru-
dentiae, sapientiæ, & discretionis symbolum,
obſervant sacri Interpretes ad illa Levitici,
& Marci verba, & super Matthei cap. 5.
Job. 6. 6. in & ex profanis non pauci. Om-
nes itaque actiones, ut cibis, divino hoc fa-
le condendas, illas præsentum, quæ ad ejus
culi

Le. 2. 13.

Marci 9. 48.